

WORLD**BEYOND**WAR.org
a global movement to end all wars

KAKO IZGRADITI GLOBALNI SISTEM BEZBEDNOSTI: ALTERNATIVA RATU

Rezime knjige "Globalni sistem sigurnosti:
Alternativa ratu" pokreta Svet IZVAN rata

srpskohrvatski

- 3 1.0 UVOD**
- 3 2.0 Zašto je Alternativni sistem bezbednosti nužan**
- 4 2.1 Stara bezbednosna paradigma: Militarizam i gvozdeni kavez rata
- 5 2.2 Šta nas stvarno čini bezbednim?
- 6 2.2.1 Ljudska bezbednost & zajednička bezbednost
- 6 3.0 ZAŠTO MISLIMO DA JE SISTEM MIRA MOGUĆ**
- 6 3.1 Alternativni sistem se već razvija
- 7 3.2 Nenasilje: Temelj mira
- 7 4.0 SKICA ALTERNATIVNOG GLOBALNOG SISTEMA BEZBEDNOSTI**
- 8 4.1 Kako sistemi funkcionišu
- 8 4.2 Komponente alternativnog globalnog sistema bezbednosti
- 9 Alternativni Globalni Sistem Bezbednosti Skica & Pregled**
- 10 5.0 DEMILITARIZOVANJE BEZBEDNOSTI**
- 10 5.1 Strategijske mere i preporuke za akciju
- 10 6.0 UPRAVLJANJE SUKOBIMA BEZ NASILJA**
- 11 6.1 Strategijski koncept i preporuke za akciju
- 11 7.0 STVARANJE KULTURE MIR**
- 12 7.1 Strategijski koncept i preporuke za akciju
- 12 8.0 UBRZANJE TRANZICIJE: IZGRADNJA POKRETA ZA SVET IZVAN RATA**
- 12 8.1 Izgradnja koalicija
- 13 8.2 Obrazovni programi za mir
- 13 8.3 Nenasilne kampanje direktnе akcije
- 13 9.0 ZAKLJUČAK**
- 14 Poster Globalni Sistem Bezbednosti

KAKO IZGRADITI GLOBALNI SISTEM BEZBEDNOSTI: ALTERNATIVA RATU

Rezime knjige “Globalni sistem sigurnosti: Alternativa ratu” pokreta Svet IZVAN rata

worldbeyondwar.org/alternative

I.0 UVOD

Na osnovu korpusa uverljivih dokaza da nasilje nije nužni sastavni deo sukoba izmedju država i izmedju država i nedržavnih igrača, Svet IZVAN rata tvrdi da se s ratom može završiti. Mi, ljudska bića, živeli smo bez rata veći deo svog postojanja, i većina živi bez rata veći deo vremena. Ratovanje se pojavilo pre oko 10,000 godina (svega 5% našeg postojanja kao Homo Sapiens) i stvorilo je začarni krug pošto su narodi, plašeći se napada militarizovanih država, našli za shodno da ih imitiraju; i tako je počeo ciklus nasilja koji je u poslednjih 100 godina kulminirao u stanje neprekidnog rata. Rat sada preti uništenjem civilizacije, jer su oružja postala sve destruktivnija. U poslednjih 150 godina, međutim, razvijaju se revolucionarno novo znanje i metodi nenasilnog upravljanja sukobom koji nas navode na tvrdnju da je vreme da se završi s ratovanjem, i da mi to možemo mobilizacijom miliona ljudi na planeti u globalni poduhvat.

Ovde ćete naći rezime naše knjige “Globalni sistem bezbednosti: Alternativa ratu” (AGSS), koji podrobno navodi stubove rata koji moraju biti uklonjeni da bi se čitava gradjevina Sistema rata srušila. Nabroja i temelje mira, koji se već postavljaju, na kojima ćemo izgraditi svet u kojem su svi bezbedni. AGSS, takodje, pruža sveobuhvatan nacrt i plan akcije za okončanje svih ratova. Put ka okončanju rata i uspostavljanju Alternativnog globalnog sistema bezbednosti (AGSS) može se preći posredstvom triju širokih strategija: 1) demilitarizacijom bezbednosti; 2) nenasilnim upravljanjem sukobima, i 3) stvaranjem kulture mira. Te tri strategije su organizacione komponente našeg nacrta.

Ovaj rezime naše knjige je važna početna tačka za značajljive i one koji su posvećeni ukidanju rata. To je, takodje, neprocenjivi izvor za preporuke mera koje treba preduzeti, i za građansku akciju u prilog miroljubivijeg sveta. Koncepti, strategije i rukovodeći principi koji su tu predstavljeni detaljnije su objašnjeni u samoj knjizi, koja se može kupiti u nekoliko formata (pdf, ebook, print) preko našeg website-a:

www.worldbeyondwar.org/alternative

Možete zaroniti dublje i posetiti “Ne uči više rat”, naš besplatni online vodič za učenje osmišljen kao podrška proučavanju AGSS. Razvijen u partnerstvu sa Globalnom kampanjom za obrazovanje za mir, vodič može poslužiti za samostalni studij ili kao sredstvo za pospešivanje dijaloga i rasprava u učionici (srednja škola, univerzitet) i sa grupama u lokalnoj zajednici. Knjiga “Ne uči više rat” može se učiniti življom prikazivanjem video materijala naših “studijskih i akcionih partnera” - vodećih globalnih mislilaca, stratega, pripadnika akademskih krugova, zagovornika i aktivista koji već razvijaju komponente globalnog sistema bezbednosti. Pridružite se našoj online zajednici za učenje “Ne uči više rat” ovde:

www.globalsecurity.worldbeyondwar.org.

2.0 Zašto je Alternativni sistem bezbednosti nužan

Savremena istorija je toliko upečataljiva s detaljima ratovanja da smo skloni da prepostavimo kako je rat karakteristika samog čovečanstva. Američki antropolog Margaret Mead je slavno primetila da ratovanje nije u našim genima, da su ga, zapravo, ljudi izmislili. Ne samo

da nema naučnih dokaza za genetsku predispoziciju ka ratu, već nema održivih antropoloških dokaza da su se naši preci, lovci i skupljači, ikada upuštali u ratne aktivnosti. Grupa naučnika okupila se 1986. godine u Sevilji, u Španiji, da jednom zauvek zakopa mitsku predstavu o urodjenoj ratničkoj ljudskoj prirodi. Usvojili su Sevilsku izjavu o nasilju¹ koja dovodi u pitanje i opovrgava mnoge izgovore biološkog determinizma često korišćene za opravdavanje ulaska u rat.

Margaret Mead je tvrdila da je rat ponašanje naučeno kroz kulturu. To objašnjava sledećim zapažanjem:

“Ako neki narod ima ideju o ratovanju i ideju da je rat način na koji izvesne situacije, zacrtane u njihovom društvu, treba da budu rešene, ponekad će ići u rat.”

- Margaret Mead

Ako je, dakle, rat ljudski izum, šta mi da radimo u vezi s tim? Rat je u našim mislima i ovekovečen je u kulturi, kroz obrazovanje i vojne spomenike na gradskim trgovima. Mead rezonuje da su drugi društveni izumi nestali, ali za to moraju biti ispunjena dva uslova: 1) moramo priznati nedostatke starog izuma, i 2) moramo smisliti novi izum kao zamenu.

U pogledu prvog uslova, svi smo svesni nedostataka rata - svakako, nema dobrih strana. Neki od tih nedostataka ukratko su opisani u daljem tekstu. Drugi uslov je u žiži AGSS-a. Čime da zamenimo sistem rata? Koje alternative sada postoje koje više odgovaraju nego sadašnja? Koje treba tek zamisliti? I kada budemo imali jasnu viziju sistema mira koji treba da zameni sistem rata, kako da potpomognemo prelaz sa starog na novo? Šta moramo znati i kakve veštine će nam biti potrebne da bismo ga izgradili? Kakve političke i praktične strategije bismo mogli koristiti? Šta je naša uloga u tom prelazu?

1. Pročitaj Sevilsku Izjavu o nasilju ovde: <http://www.culture-of-peace.info/vita/2011/seville2011.pdf>

Margaret Mead je, takodje, aludirala na treći uslov koji mora biti ispunjen da bi stari izumi nestali: moramo verovati da je društveni izum moguć. Nije lako oslobođiti se pesimizma koji ratni sistem u nas usadjuje. Futuristi rado ukazuju na to da je teško zamisliti i konstruisati poželjne realnosti kada nam je vizija budućnosti vodjena verovatnoćama u sadašnjosti. Sadašnji sistem je toliko tvrd da izgleda kao da je negativna budućnost predodredjena. Takav pogled na svet oblikuje naše razmišljanje o tome šta je moguće. Moramo zbaciti ljudski stvorene okove ratnog sistema i militarizma koji oblikuju naše razmišljanje ako ćemo krenuti od verovatnih ka poželjnim budućim realnostima. Dobro je setiti se provokativnih reči pionirskog istraživača mira Kennetha Bouldinga: “Štagod postoji je moguće.” Razmišljanje o tome da je rat neizbežan čini ga takvim; to je predskazanje koje se samo ostvaruje. Razmišljanje o tome da je okončanje rata moguće otvara vrata konstruktivnom radu na stvarnom sistemu mira.

2. I Stara bezbednosna paradigma: Militarizam i gvozdeni kavez rata

Ostavština dva svetska rata i Hladnog rata u prošlom veku zakovali su nas u definisanju bezbednosti gotovo isključivo kroz vojnu silu. Naočare vojne bezbednosti nisu vidljive samo u jeziku “mir kroz snagu” već se i lako mogu kvantifikovati u budžetskom smislu. Na osnovu dobro utemljenog rada Lige protivnika rata², više od 50% federalnog budžeta SAD ide na vojne izdatke. Osnovne ljudske potrebe i društvene službe kao obrazovanje i prehrambena sigurnost uskraćeni su u toj slici.

Kada su centralizovane države počele da nastaju u antičkom svetu suočile su se s problemom koji smo mi tek počeli da rešavamo. Ako je grupa miroljubivih država bila suočena sa naoružanom, agresivnom ratobornom državom, imala je samo tri izbora: potčiniti se, bežati ili imitarati ratničku državu u nadi 2.. <http://www.warresisters.org/pages>

da će pobediti u borbi. Na taj način je medjunarodna zajednica postala militarizovana i uglavnom je ostala takvom. Čovečanstvo je sebe zatvorilo u gvozdeni kavez rata. Sukob je postao militarizovan. Rat je produžena i kordinirana borba izmedju grupa koja dovodi do velikog broja žrtava. Rat, takodje, proizvodi i reprodukuje militarizam, vojske, oružje, industrije, policije, planove, propagadnu, predrasude i racionalizacije što smrtonosni sukob grupa čini ne samo mogućim već i verovatnim.

Iako su konkretni ratovi izazvani lokalnim dogadjanjima oni ne "izbijaju" spontano. Oni su neizbežni rezultat društvenog sistema upravljanja medjunarodnim i gradjanskim sukobom: Sistema rata. Sistem rata počiva delom na sklopu povezanih verovanja i vrednosti koje postoje toliko dugo da njihova tačnost i upotrebljena vrednost prolaze uglavnom bez pitanja iako su dokazano lažni.

Svet IZVAN rata odžava spisak uobičajenih mitova o ratu i činjenica koje ih negiraju.³ Medju uobičajenim mitovima ratnog sistema nalaze se:

- Rat je neizbežan; uvek smo ga imali i uvek ćemo ga imati.
- Rat je "ljudska priroda."
- Rat je nužan.
- Rat je koristan.
- Svet je "opasno mesto".
- Svet je igra na sve ili ništa. (To što ti imaš ja ne mogu imati i obrnuto; neko će uvek dominirati, bolje mi nego "oni".)
- Imamo "neprijatelje".

Sistem rata uvek uključuje institucije i tehnologije naoružanja. Duboko je usadjen u društvo i njegovi razni delovi se medjusobno pothranjuju tako da je vrlo snažan. Na primer, nekoliko bogatih nacija proizvodi većinu oružja koje se koristi u ratovima po svetu i onda svoje učešće u ratovima pravdaju štetom nanetom oružjem koje su one prodale ili dale

3. Sveobuhvatan spisak mitova o ratu i protiv argumenata je ovde:
<https://worldbeyondwar.org/inevitable/>

siromašnim nacijama ili grupama. Ratovi su visoko organizovane, planirane mobilizacije snaga koje je Sistem rata pripremio dugo vremena unapred i koji prožima sve institucije društva. Na primer, u SAD rat je ugradjen u privredu, ovekovečuje se kulturnoški u školama i verskim institucijama, tradicija je koja se prenosi u porodicama, glorifikuje na sportskim dogadjajima, pretvara u igrice i filmove i uveličava u medijima. Gotovo nigde se ne može naučiti o bilo kakvoj alternativi.

Dok ratovi često započinju ili se produžavaju bez većinske podrške javnosti, ratovi su delom rezultat izvesnog prostog mentaliteta. Vlade su uspele da ubede sebe i mase naroda da postoje samo dva odgovora na agresiju: potčiniti se ili se boriti; ili tobom vladaju "ta čudovišta" ili ih bombardovati u kameno doba. Možemo završiti s ratom samo ako promenimo taj mentalitet, postavimo relevantna pitanja da bismo došli do uzroka agresorovog ponašanja i, iznad svega, ako pogledamo da li je vlastito ponašanje jedan od uzroka. Kao u medicini, tretiranjem samo simptoma neke bolesti ona neće biti izlečena. Drugim rečima, moramo promisliti pre nego što izvučemo pištolj. Nacrt za mir čini to.

2.2 Šta nas stvarno čini bezbednim?

Bezbednost, posebno "nacionalna bezbednost" je, na žalost, definisana u odnosu prema vojnoj moći i njenom globalnom projektovanju. Nužno je preći se anarhične paradigme državne bezbednosti na takvu koja odražava ljudske potrebe i potrebe planete. Tradicionalna žiža razmišljanja o bezbednosti naglašava državu-naciju i utakmicu za moć u medjunarodnom sistemu. Iako je široko prihvaćeno da razumevanje bezbednosnih potreba treba proširiti, ogromna sredstva još se usmeravaju ka izgradnji jačih vojski.

2.2. I Ljudska bezbednost & zajednička bezbednost

Ljudska bezbednost i zajednička bezbednost su alternativni okviri koji dovode u pitanje staru paradigmu. Ljudska bezbednost je usredsredjena na, i naglašava fizičku bezbednost, ekonomsku i socijalnu dobrobit, poštovanje dostojanstva i vrednosti ljudskih bića, zaštitu ljudskih prava i fundamentalnih sloboda. Ljudska bezbednost se postiže održivim razvojem, pravednim odnosom prema prirodnoj sredini i zadovoljavanjem osnovnih potreba ljudi.

Upravljanje sukobom koje se sada praktikuje u gvozdenom kavezu rata je samo-poražavajuće. Prema takozvanoj "dilemi bezbednosti", države veruju da mogu sebe učiniti bezbednijima jedino čineći svoje protivnike manje bezbednim, što dovodi do pojačanja trka u naoružanju čiji vrhunac je konvencionalno nuklearno, biološko i hemijsko oružje s užasavajućom moći uništenja. Dovodjenje bezbednosti protivnika u opasnost nije dovelo do bezbednosti već do stanja sumnje rezultirajući u tome da kada bi ratovi započeli bili bi nepojamno nasilni. Zajednička sigurnost uvažava činjenicu da jedna nacija jedino može biti sigurna kada su sve nacije sigurne. Model nacionalne bezbednosti samo vodi uzujamnoj nebezbednosti, pogotovo u eri kada su nacionalne države porozne. Prvobitna ideja nacionalne suverenosti bila je - odrediti graničnu liniju oko geografske teritorije i kontrolisati sve što pokušava da predje tu liniju. U današnjem tehnološki naprednom svetu taj koncept je zastareo. Nacije ne mogu izvana zadržati ideje, imigrante, ekonomske snage, prenosioce bolesti, informacije, balističke rakete ili kibernetske napade na ranjive infrastrukture kao što su bankarski sistem, energetska postrojenja i berze. Nijedna nacija ne može to sama. Bezbednost mora biti globalna da bi je uopšte bilo. U najkraćem, zajednička bezbednost znači: niko nije bezbedan dok svi nisu bezbedni.

3.0 ZAŠTO MISLIMO DA JE SISTEM MIRA MOGUĆ

Kada se misli da je rat neizbežan, to ga čini takvim, to je predskazanje koje se samoostvaruje. Kada se misli da je okončanje rata moguće otvaraju se vrata konstruktivnom radu na stvarnom sistemu mira.

3.1 Alternativni sistem se već razvija

Kao što je već pomenuto, i arheološki i antropološki dokazi sada ukazuju na to da je ratovanje društveni izum od pre oko 10,000 godina, s nastankom centralizovane države, ropsstva i patrijahata. Mi smo naučili da radimo rat. Ali, prethodnih više od sto hiljada godina, ljudska bića su živela bez nasilja širokih razmera. Sistem rata dominira nekim ljudskim vrstama od otrpilike 4000 godina pre Hrista. U 1816. godini započeo je niz revolucionarnih novina stvaranjem prvih gradjanski zasnovanih organizacija za otklanjanje rata. Ne započinjemo ni od čega. Iako je dvadeseti vek najkrvaviji do sada, većina ljudi će biti iznenadjena time da je to istovremeno period velikog napretka u razvoju struktura, principa, vrednosti i tehnika koje će, daljim usavršavanjem pod pritiskom nenasilne moći ljudi, postati Alternativni globalni sistem bezbednosti (AGSS). To je revolucionarni razvoj bez presedana u hiljadama godina u kojima je Sistem rata bio jedino sredstvo upravljanja sukobom. Danas postoji konkurenstki sistem – embrionalni, možda, ali u razvoju. Mir je stvaran.

Sve do sredine 19. veka želja za medjunarodnim mirom brzo se razvijala. Kao rezultat toga, 1899. godine, prvi put u istoriji stvorena je institucija za bavljenje sukobom na globalnom planu. Popularno nazvan Svetski sud, Medjunarodni sud pravde postoji radi presudjivanja u medjudržavnim sukobima. Brzo su usledile druge institucije, uključujući prvi pokušaj stvaranja svetskog parlamenta koji bi se bavio medjudržavnim sukobom, Liga naroda. Ujedinjene nacije stvorene su 1945. godine a 1948. godine

potpisana je Univezalna deklaracija ljudskih prava. Šezdesetih godina potpisane su dve konvencije o nuklearnom naoružanju – Delimična zabrana testova 1963. godine i Konvencija o neširenju nuklearnog oružja, koja je otvorena za potpisivanje 1968. godine i stupila na snagu 1970. godine. Ne tako davno, Potpuna zabrana testova 1996. godine, Konvencija o zabrani nagaznih mina 1997. godine, i 2014. godine Konvencija o trgovini oružjem. Konvencija o nagaznim minama sklopljena je kroz uspešnu diplomatiju gradjana bez presedana, kad su nevladine organizacije (NGO) zajedno sa vladama pregovarale i formulisale konvenciju koju je drugi trebalo da potpišu i ratifikuju. Nobelov komitet je priznao nastojanja Medjunarodne kampanje za zabranu nagaznih mina (ICBL) kao "ubedljiv primer efektivne politike u korist mira" i dodelio Nobelovu nagradu za mir ICBL-u i njegovoj kordinatorki Jody Williams. Medjunarodni krivični/ kazneni sud utemljen je 1998. godine i zaživeo 2002. godine. Zakoni o zabrani upotrebe dece - vojnika dogovoreni su poslednjih decenija.

3.2 Nenasilje: Temelj mira

Dok su se miroljubive promene razvijale, Mahatma Gandhi, potom Martin Luther King Jr., i drugi, razvili su moćno sredstvo otpora nasilju, metod nenasilja, isporoban i ocjenjen kao uspešan u mnogim sukobima u različitim kulturama širom sveta. Nenasilna borba menja odnose snaga izmedju ugnjetenih li ugnjetača.

Teorija pristanka naučnika koji proučava nenasilje, Gene Sharp, pokazuje da celokupna moć vlasti počiva na pristanku onih kojima se vlada i da taj pristanak uvek može biti uskraćen. U tome leži istinska moć nenasilja. Kao što ćemo videti, to menja socijalnu psihologiju konfliktne situacije i tako umanjuje volju ugnjetača za nastavkom nepravde i eksploatacije. To čini ugnjetačke vlasti nemoćnim, a ljude takvim da im se ne može vladati. Ima mnogo savremenih slučajeva uspešne upotrebe nenasilja. Gene Sharp piše: "postoji znatna istorija ljudi koji su se suprotstavili moćnim vadarima, stranim zavojevačima, domaćim tiranima, ugnjetačkim sistemima, unutrašnjim usurpatorima i ekonomskim

gospodarima, odbivši da veruju da su 'postojeće vlasti' svemoćne. Suprotno uobičajenim predstavama, ta sredstva borbe, putem protesta, nesaranđni i remetilačke intervencije, odigrala su značajne uloge u svim delovima sveta".⁴

Erica Chenoweth i Maria Stephan pokazale su statistički da je od 1900. godine do 2006. godine nenasilni otpor bio dvostruko uspešniji od oružanog otpora i da je doveo do stabilnijih demokratija s manje šanse za pribegavanje gradjanskom ili medjunarodnom nasilju. Ukratko, nenasinost funkcioniše bolje od rata.⁵ Znamo, takodje, da je veća verovatnoća da zemlje iskuse nadolazak nenasilnih kampanja kada na globalnom planu postoji veća mobilizacija – nenasilje je zarazno!⁶

Nenasilje je praktična alternativa. Od njega polaze, ili ono oblikuje sve strategije skicirane u ovom nacrtu. Nenasilni otpor zajedno s ojačanim institucijama mira dopuštaju nam sada da pobegnemo is gvozdenog kaveza ratovanja u koji smo sami sebe zarobili pre šest hiljada godina.

4.0 SKICA ALTERNATIVNOG GLOBALNOG SISTEMA BEZBEDNOSTI

Nijedna strategija sama za sebe neće okončati s ratom. One moraju biti slojevite i efektivno zajedno ispletene. Kao što će se videti, opredeljenje za Svet IZVAN (Beyond) rata zahtevaće od nas da razmontiramo postojeći Sistem rata i da stvorimo institucije Alternativnog globalnog sistema bezbednosti i/ili da ih dalje razvijemo tamo gde već embrionalno postoje. Uočite da Svet IZVAN rata ne predlaže suverenu svetsku vladu već mrežu upravljačkih struktura kojima se

4. Sharp, G. (1980). *Making the abolition of war a realistic goal*. Cambridge, MA: The Albert Einstein Institution. Na raspolaganju na : <https://www.aeinstein.org/wp-content/uploads/2013/09/MakingtheAbolitionofWarRealisticGoal-English.pdf>

5. Chenoweth, E, & Stephan, M. (2011). *Why civil resistance works: The strategic logic of nonviolent conflict*. New York, NY: Columbia University Press

6. "Contagious Nonviolence": <http://communication.warpreventioninitiative.org/contagious-nonviolence/>

dobrovoljno prilazi, kao i zaokret u kulturnim normama koji znači udaljavanje od nasilja i dominacije.

4.1 Kako sistemi funkcionišu

Sistemi su mreže odnosa u kojima deo utiče na druge delove putem povratne informacije. Tačka A ne samo da utiče na tačku B, već B povratno deluje na A i tako redom dok tačke u mreži nisu potpuno medjuzavisne. Primera radi, u Sistemu Rata, vojna institucija će uticati na obrazovanje radi organizovanja srednjoškolskog programa za obuku Korpusa za obuku nižih rezervnih oficira (JROTC); srednjoškolski kursevi istorije predstavljajuće rat kao patriotiski, neizbežan i normativan, dok se crkve mole za trupe a pastva radi u vojnoj industriji koju finansira Kongres radi otvaranja radnih mesta da bi to povećalo izglede za reizbor članova Kongresa. Penzionisani oficiri biće na čelu kompanija koje proizvode oružje i dobijaće ugovore (poslove) od svoje bivše ustanove, Pentagona, i/ili će biti mnogi od takozvanih medijskih eksperata o pitanjima rata i mira. Sistem čine uvezana verovanja, vrednosti, tehnologije, i iznad svega, institucije koje se medjusobno podupiru. Iako sistemi imaju tendenciju da dugo budu stabilni, ukoliko se razvije dovoljno negativnog pritiska, sistem može dostići kritičnu tačku i brzo se promeniti.

4.2 Komponente alternativnog globalnog sistema bezbednosti

Kao što je već bilo rečeno, Alternativnom globalnom sistemu bezbednosti skiciranom ovde teži se posredstvom tri široke strategije: 1) demilitarizovanjem bezbednosti, 2) upravljanjem sukobima bez nasilja i 3) stvaranjem kulture mira.

Demilitarizovanje bezbednosti

Ova komponenta identificiše strategije i pristupe nužne za demilitarizovanje sadašnjeg sistema.

Upravljanje sukobom bez nasilja

Tu istražujemo moguće reforme postojećih institucija i pristupa za održavanje bezbednosti – i, tamo gde se sadašnje opcije čine neefikasnim ili nedovoljnim, predlažemo alternativne mogućnosti. To su bitna sredstva u potrazi za nenasilnim pristupom bezbednosti.

Stvaranje kulture mira

Naš sistem, takodje, zavisi od identifikovanja i uspostavljanja društvenih i kulturnih normi, vrednosti i principa mira kojima se rukovode naše akcije i vizija poželjnijeg svetskog poretku. Ti principi funkcionišu i kao litmus test za ocenu validnosti sadašnjih i alternativnih pristupa i predloga.

Razvoj tih komponenti ne mora nužno da bude u određenom sledu – ili odvojeno – pošto će napredak u jednoj oblasti gotovo izvesno imati recipročne uticaje u drugim oblastima. Strategije će biti potrebno prilagodjavati u skladu sa našim praćenjem tih uticaja i efekata. Treba reći da mnogi od pristupa mogu lako da budu smešteni u okviru više kategorija – njihovo sadašnje mesto odražava naše vidjenje najlogičnijih i praktičnijih medjuodnosa.

ALTERNATIVNI GLOBALNI SISTEM BEZBEDNOSTI SKICA & PREGLED

Komponenta	Demilitarizovanje bezbednosti	Upravljanje sukobom bez nasilja	Stvaranje kulture mira
Primarna funkcija (e) Pot-komponente, Pristupi & Akcioni koraci	<p>1. Demilitarizovati bezbednost</p> <p>2. Ustanoviti alternativne okvire bezbednosti i alternativan način razmišljanja koji treba da oblikuje novi sistem</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Identifikovati / i ustanoviti nenasilne norme & alternative vojnoj intervenciji <ul style="list-style-type: none"> - Preći na ne-provokativni odbrambeni stav - Postepeno zatvoriti vojne baze u inostranstvu - Razmontirati vojne saveze - Okočati invazije & okupacije ● Razoružanje <ul style="list-style-type: none"> - Konvencionalno naoružanje (smanjenje/ eliminisanje) - Zabraniti trgovinu oružjem - Prestati s upotrebom dronova - Postepeno ukinuti oružje za masovno uništenje (nuklearno, hemijsko, biološko) - Zabraniti naoružavanje svemira ● Stvoriti ekonomiju mira <ul style="list-style-type: none"> - Prestrukturirati vojne izdatke (ekomska konverzija) - Ustanoviti ekonomiju koja sprečava rat - Stvoriti stabilnu, fer i održivu globalnu privredu - Demokratizovati medjunarodne ekonomski institucije - Stvoriti ekološki održiv globalni plan pomoći ● Prerasporediti odgovor na terorizam ● Povećati ukogu žena u domenu mira i bezbednosti 	<p>1. Ustanoviti i reformisati institucije za upravljanje medjunarodnim i građanskim sukobima</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Preći na pro-aktivan bezbednosti stav ● Ojačati medjunarodne institucije i regionalne saveze ● Reformisati UN - Reformisati Povelju - Reformisati Generalnu Skupštinu - Reformisati Savet bezbednosti - Obezbediti odgovarajuće finansiranje - Povećati kapacitete za predviđanje, rano upravljanje sukobima* - Utanoviti pro-aktivne timove za posredovanje* - Uskladiti se s lokalnim pokretima - Reformisati operacije za održavanje mira* - Medjunarodno pravo - Osnažiti Medjunarodni sud pravde - Ojsnažiti Medjunarodni krivični/kazneni sud - Podstićati poštovanje važećih konvencija - Svoriti nove konvencije* - Ustanoviti Komisije za istinu i pomirenje ● Podržavati nenasilne intervencije: Koristiti civilne snage za održavanje mira* ● Stvoriti nenasilne, civilne odbrambene snage * ● Ispitati alternativne pristupe za humano globalno upravljanje - Ustanoviti princip humanog globalnog upravljanja / Ispitati alternativne modele - Zemaljska federacija & Zemaljski ustav - Globalna vanredna* skupština * ● Identifikovati / Povećati ulogu globalnog civilnog društva i medjunarodnih nevladinih organizacija 	<p>1. Ustanoviti normativne okvire, vrednosti i principe kojim će se vizija rukovoditi i kojima će se ocenjivati alternativni pristupi bezbednosti</p> <p>2. Ustanoviti operativne principe za kulturu mira</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ustanoviti kulturu mira <ul style="list-style-type: none"> - Ispričti novu priču - Uvažiti promene ● Negovati zemaljsko/ globalno državljanstvo ● Širiti i finansirati obrazovanje za mir i izučavanje mira ● Kultivisati novinarstvo okrenuto miru ● Koristiti religiju kao sredstvo za izgradnju mira

5.0 DEMILITARIZOVANJE BEZBEDNOSTI

Naš pristup demilitarizaciji bezbednosti zahteva drugačije razmišljanje o tome šta nas čini bezbednim kao i smanjenje naše zavisnosti od miltarizovanih pristupa. Mi zagovaramo nekoliko bitnih strategija za napuštanje vojnih intervencija kao sredstva bezbednosti. Mnoge od tih strategija su prelazne: prestrojavanje na ne-provokativan odbrambeni stav, postepeno zatvaranje vojnih baza u inostranstvu, razmontiranje vojnih saveza i okončanje invazija i okupacija. Nastojanja ka razoružanju su okosnica ove sistemske komponente – zbog toga ćemo naznačiti nekoliko obrazloženja i strategija za podršku Opštem i potpunom razoružanju (GCD - General and Complete Disarmament). Reč je o konvencionalnom, hemijskom i biološkom oružju, oružju za masovno uništenje, oružju u svemiru, dronovima i trgovini oružjem. Kako je sadašnji sistem duboko usadjen u vojno-industrijski-korporacijski-akademski kompleks, bavimo se, takodje, izazovom prelaska na ekonomiju mira. Tu identifikujemo strategije za ekonomsku konverziju; stvaranje stabilne, pravedne i održive ekonomije i demokratizovanje medjunarodnih monetarnih institucija. Naš sistem, takodje, podržava efikasnije, nenasilne odgovore na terorizam. Na koncu, zaključujemo ovaj odeljak isticanjem važne strategije povećanja uloge žena u odlučivanju o miru i bezbednosti, planiranju i naporima za izgradnju mira.

5.1 Strategijske mere i preporuke za akciju

Prelazne preporuke:

- Zalagati se za to da sve zemlje predaju na ne-provokativni odbrambeni stav koji zahteva trenutno započinjanje postepenog zatvaranja stranih vojnih baza, razmontiranje vojnih saveza i okončanje svih invazija i okupacija
- Podsticati puno poštovanje postojećih konvencija o razoružanju od strane svih zemalja
- Podsticati pojedinačno, grupno i institucionalno

učeće u kampanjama za odustajanje (divestment).

Transformativne preporuke:

- Učiniti da koraci ka Opštem i potpunom razoružanju budu fundamentalni zahtev svih budućih konvencija i sporazuma o razoružanju.
- Razviti sveobuhvatne strategije ekonomске konverzije radi olakšanja prelaska sa vojne privrede na održivu privrednu u korist mira.
- Osigurati puno razmatranje ekoloških i sredinskih obzira u svim odlučivanjima o bezbednosti (zahtevati kratkoročne i dugoročne procene uticaja na sredinu).
- Demokratizovati medjunarodne monetarne institucije.
- Zahtevati nenasilan inicijalni odgovor na sve akte terorizma zasnovan na vladavini prava (bilo terorizam koji sponzoriše država ili terorizam odozdo).
- Jos više povećati učeće žena u odlučivanju o miru, bezbednosti i procesima izgradnje mira u skladu Rezolucijama 1325 i 1820 Saveta bezbednosti UN.

6.0 UPRAVLJANJE SUKOBI-MA BEZ NASILJA

Ovu komponentu našeg globalnog sistema bezbednosti čine sredstva i institucije za osiguranje bezbednosti i upravljanje konfliktima bez nasilja. Naša strategija u tome traži ravnotežu između reformisanja postojećih institucija i ustanavljanja novih. Svesni smo urođenih slabosti sistema Ujedinjenih nacija, pogotovo njegov naglasak na kolektivnu bebednost i izazove prevazilaženja nacionalnog interesa. Iako su to u biti ogromne prepreke postizanju dogovora, UN je sada naš primarni oblik globalnog upravlajnja. Istovremeno, mnoge funkcije UN, pogotovo izvan tela za odlučivanje o bezbednosti, ulivaju nadu. Naša strategija, otuda, pažljivo razmatra nekoliko promena (reformi) za jačanje funkcija bezbednosti UN. Medjunarodno pravo je još jedna ključna funkcija

u našem sistemu. Mada je u anarhičnom sistemu nacionalnih država njegova primena organičena, medjunarodno pravo je suštinsko nenasilno sredstvo upravljanja sporovima i sukobima. Za jačanje medjunarodnog prava predlažemo pregršt reformi za unapredjenje Medjunarodnog krivičnog/kaznenog suda (ICC) i Medjunarodnog suda pravde (ICJ); ispitujemo mogućnosti za sprovođenje postojećih konvencija i stvaranje novih i preporučujemo formiranje komisija za istinu i drugih alternativnih mehanizama uspostavljanja pravde i mira. Mi, takodje, jasno uvidjamo ograničeno funkcionisanje sistema zasnovanog na nacionalnim državama i identifikujmo strategije za veće učešće civilnog društva u funkcionisanju našeg sistema bezbednosti. Nekoliko civilnih snaga za očuvanje mira imaju vitalnu ulogu u upravljanju sukobima u zonama nasilja u svetu. Razmatramo, takodje, viziju Gene Sharp za uspostavljanje na civilima zasnovanih snaga bezbednosti (CBD). To je smela, nenasilna alternative koja invaziju na neku zemlju čini neprivlačnom. Ona, takodje, pospešuje kulturni zaokret u razmišljanju o bezbednosti i zahteva bi obuku svih gradjana u nenasilnim metodama otpora. Na koncu predlažemo nekoliko alternativa sadašnjim pristupima globalnom rukovodjenju i pozivamo buduće gradjane da razmotre suštinske principe i funkcije koje bi trebalo da usmeravaju miroljubivi svetski poredak.

6.1 Strategijski koncept i preporuke za akciju

- Zahtevati dalje izučavanje reformi UN podržavajući promenu paradigme od kolektivne ka zajedničkoj (common) bezbedosti.
- Tragati za demokratskim promenama sastava Saveta bezbednosti UN, prava veta stalnih članica.
- Razviti bolja sredstva predviđanja i upravljanja sukobima.
- Ustanoviti timove za brzo očuvanje mira i za izgradnju mira.
- Povećati finansiranje UN srazmerno sadašnjim vojnim sredstvima.
- Ojačati sprovodivost i povećati poštovanje

medjunardonog prava.

- Povećati ulogu globalnog civilnog društva u odlučivanju o miru i bezbednosti, i akcijama.
- Proučiti, ispitati izvodljivost, napraviti model i konstrukciju široke obuke za CBD.
- Ispitati i izraditi model novih predloga za humano globalno upravljanje.

7.0 STVARANJE KULTURE MIR

Član 2 UN Deklaracije i Programa akcije za kulturu mira primećuje da "se napredak u potpunijem razvoju kulture mira postiže vrednostima, stavovima, vidovima ophodjenja i načinima života koji doprinose unapredjenju mira među pojedincima, grupama i nacijama. To su suštinski elementi kojima teži ova komponenta našeg sistema. Kultura mira, takodje, pomaže stvaranju vizije i rukvodećih principa sveta kakav nam više odgovara i kakav želimo. U našem angažovanom aktivizmu lako je usmeriti našu energiju gotovo u potpunosti ka tome čemu se protivimo; to se čini na račun promišljanja i oblikovanja alternativa. Prethodno izloženi okviri, uključujući zajedničku bezbednost, ljudsku bezbednost, ekološku bezbednost i nenasilje, etički su i normativni kriterijumi za ocenu alternativnih pristupa i strategija opisanih u ovoj knjizi. U ovom odeljku počinjemo da pričamo "novu priču" i da identifikujemo miroljubive promene koje niču. Ti pozitivni tokovi nam daju nadu, i inspiraciju, da je miroljubiva promena zaista moguća. Obrazovna nastojanja koja podržavaju zemaljsko/planetarno državljanstvo čine osnovu medjupovezanosti i medjuzavisnosti na našoj planeti koju delimo. Formalno i neformalno obrazovanje za mir i istraživanje mira su osnovna sredstva za ispisivanje "softver-a" našeg sistema mira. U ovom odeljku, takodje, uvodimo i zagovaramo odgovorno novinarstvo u prilog mira; proaktivni pristup novinskom izveštavanju s naglaskom na osvetljavanje osnovnih uzroka sukoba, predstavljanje sukobe u njihovoj složenosti i davanje prostora mirovnim inicijativama koje obično zanemaruje vodeća (mainstream) štampa.

Ispitujemo, na koncu, ulogu i potencijal religije kao sredstva izgradnje mira - pre nego uzroka nasilja.

7. I Strategijski koncept i preporuke za akciju

- Podsticati usvajanje lokalnih, državnih i nacionalnih planova akcije za ostvarivanje principa Deklaracije i Aktionog programa UN za kulturu mira.
- Podržavati razvoj obrazovnih programa koji podstiču razumevanje zemaljskog/planetarnog državljanstva.
- Obezbediti veće fondove za istraživanje mira.
- Zalagati se za to da obrazovanje za mir postane univerzalno u svim formalnim i neformalnim okruženjima i institucijama za obrazovanje nastavnika.
- Podržavati odgverne medije koji promovišu novinarstvo u prilog mira.
- Širiti glas o "novoj priči" koja nastaje.
- Podsticati religiozno motivisano stvaranje i izgradnju mira.

8.0 UBRZANJE TRANZICIJE: IZGRADNJA POKRETA ZA SVET IZVAN RATA

To što smo skicirali kao Alternativni globalni sistem bezbednosti je više od koncepta; on predstavlja temelj za Svet IZVAN (Beyond) rata, globalnu, grassroots mrežu dobrovoljaca, aktivista i savezničkih organizacija koje se zauzimaju za ukidanje rata i uspostavljanje pravednog i održivog mira. Sledimo pristup s dva kraka koji se sastoji od obrazovanja za mir i organizovanja nenasilne direktnе akcije za raspršivanje mitova o ratu i obrazovanje o alternativama, i zagovaramo strukturne i kulturne promene. Snaga našeg pokreta zavisi od raznovrsne podrške ljudi iz celog sveta čije okupljanje ima jedan jedini cilj: mir. U tu svrhu više od 500 organizacija i 75,000 pojedinaca iz vise od 170 zemalja potpisalo je našu Deklaraciju Mira, obavezujući se da će nenasilno delati za jedan Svet IZVAN rata.

Naša decentralizovana struktura, kojom upravljaju dobrovoljci, a čine je ogranci Sveta IZVAN rata i povezane grupe širom sveta, konstruisana je tako da olakšava globaln saradnju i odlučivanje odozdo.

Deklaracija mira Sveta IZVAN rata

*Razumem da nas ratovi i militarizam
čine manje bezbednim nego što
nas štite, da ubijaju, povređuju
i traumatizuju odrasle, decu i
novorodjenčad, nanose tešku
štetu prirodnoj sredini, umanjuju
gradjanske slobode, isrcpljuju
naše privrede isisavajući sredstva
od aktivnosti koje afirmišu život.
Obavezujem se da ću se angažovati u,
i podržavati nenasilna nastojanja za
prestanak rata kao takvog i priprema
za rat, kao i za uspostavljanje
održivog i pravednog mira.*

Potpisi Deklaraciju mira ovde:
www.worldbeyondwar.org/individual

U izgradnji pokreta za ukidanje rata naš angažman je usredsredjen na celokupnu instituciju rata, što nas razlikuje od prošlih modela koji su se suprotstavljali samo odredjenom oružju ili odredjenom ratu zato što nije dobro vodjen ili nije tako ispravan kao neki drugi rat.

8. I Izgradnja koalicija

Multilaterana izgradnja koalicija, ili "fuziono organizovanje", je prioritet našeg holističkog pristupa. To podrazumeva uspostavljanje medjusektorske saradnje sa onima koji bi tebalo da se protive vojno-industrijskom kompleksu zbog njegovog širokog uticaja na društvo i okolinu: oni koji se brinu o čovekovoj sredini, verska zajednica, etičari, zagovornici javnog zdravstva, profesionalci u domenu mentalnog zdravlja, ekonomisti, novinari, istoričari, radnički sindikati,

borci za građanska prava, internacionalisti i svetski putnici i dobre grupe iz vlasti. Postoje, dodatno, i mogućnosti za partnerstvo sa pobornicima mera koje bi mogle biti finansirane kada bi dolari za rat bili preusmereni, kao što su zagovornici obrazovanja, zdravstva, stanovanja, umetnosti, nauke, obnovive energije i infrastrukturnih reformi. Cilj koalicionog rada na širokim osnovama jeste prevladavanje izolovanog delovanja, čestog problema u krugovima aktivista. AGSS nudi ujedinjujući jezik u okviru kojeg mogu da se svrstaju različite organizacije društvenih pokreta ne gubeći identitet organizacije ili pokreta.

8.2 Obrazovni programi za mir

Obrazovanje za mir je jedan krak našeg dvojnog pristupa proizvodjenju promene. Obrazovanje je odlučujuća komponenta jednog alternativnog globalnog sistema bezbednosti i bitno sredstvo za dolaženje do toga. Naši programi obrazuju kako o tako i za ukidanje rata. Svet IZVAN rata nudi mnogobrojna pomagala i sredstva za angažovano učenje. Naša obrazovna sredstva su osmišljena za široku distribuciju radi popularizacije podrške ukidanju rata. U tu svrhu sa dobrovoljcima u našoj mreži širom sveta radimo na organizovanju književnih klubova, diskusionih grupa, serija filmova i predavanja Sveta IZVAN rata. Naš website, WorldBeyondWar.org, služi kao besplatni informativni punkt pokreta za ukidanje rata. Na njemu se nalaze vojne karte, tabele, grafikoni, podsetnici za razgovor, članci i video material koji pomažu u argumentovanju stava da ratovi mogu, treba i moraju biti ukinuti. Nudimo, takodje, online kurseve, besplatnu seriju obrazovnih webinara, Biro Govornika i besplatni online priručnik za učenje i raspravu "Ne uči više rat", koji ide uz AGSS. Naš globalni projekt oglasnih tabli je potpora našim obrazovnim nastojanjima. Finansirani sitnim donacijama, naši oglasi duž puteva, posteri na autobuskim stanicama i reklame u podzemnoj železnici pojačavaju poruku ukidanja rata u očima javnosti.

8.3 Nenasilne kampanje direktnе akcije

Naša strategijska kampanja za ukidanje rata deli se na kratkoročne i srednjoročne ciljeve, što treba razumeti kao delimične korake na putu ka zameni sistema rata. Ti ciljevi se ostvaruju organizovanjem kampanja direktnе nenasilne akcije, koje uključuju odustajanje (divestment) od oružja, kontra - regrutovanje, zatvaranje baza i globalnu pravdu. Te kampanje funkcionišu zajedno sa našim programima obrazovanja za mir služeći i kao sredstva promene politike i kao nastavak obrazovanja i izgradnje svesti. Kao središte za obrazovne materijale, organizovanje obuke i podršku promotivnim akcijama, Svet IZVAN rata se udružuje sa aktivistima, volonterima i savezničkim grupama radi planiranja, promocije i pojačavanja kampanja u korist mira širom sveta. Posetite naš website da biste videli spisak sadašnjih kampanja.

9.0 ZAKLJUČAK

Rat je uvek stvar izbora, i uvek je loš izbor. To je izbor koji uvek vodi ka više rata. To ne nalažu ni naši geni niti naša ljudska priroda. To nije jedini mogući odgovor na sukobe. Nenasilna akcija je efektivniji izbor zato što ublažava i pomaže rešenju sukoba. Ali izbor nenasilne akcije ne sme čekati da sukob izbije. Mora biti ugradjen u društvo: ugradjen u institucije za predviđanje sukoba, posredovanje, presudjivanje i očuvanje mira. Mora biti ugradjen u obrazovanje u obliku znanja, percepcija, verovanja i vrednosti - ukratko, kulturu mira. Društva se mnogo vremena unapred pripremaju za odgovor ratom, u nedogled produžavajući nesigurnost. Zašto bi ljudska bića nastavila tom stazom? A prevencija pre sukoba je efektivnija i manje skupa od zaštite posle sukoba. Drugim rečima, sprečavanje rata je jeftinije nego raščišćavanje posle rata. I to ne uključuje ljudsku patnju i traumu koja može biti izbegnuta.

Neke moćne grupe imaju koristi od rata i nasilja. Velika većina ljudskih bića, međutim, može mnogo toga da dobije od jednog Sveta IZVAN rata.

Da bi mir prevladao moramo se jednako toliko unapred pripremiti za bolji izbor. Ako želiš mir, pripremaj se za mir.

